

Retningslinjer for Ordets liturgi for barn

Formål med retningslinjene

- Oppfordre flest mulig menigheter til å innføre ordningen med Ordets liturgi for barn
- Gi rammer som sikrer kvaliteten på gjennomføringen slik at Ordets liturgi for barn blir en fullverdig Ordets liturgi for barna og en integrert del av menighetens felles messe.

Messen er sentrum i hele Kirkens og i den enkelte troendes liv. Dette gjelder alle døpte, også barn. Deltagelse i messen er en sentral del av deres trosopplæring og vekst i troen. Barn har sine egne bestemte forutsetninger, som er forskjellige fra de voksnes, og dette må tas hensyn til. Ordningen med Ordets liturgi for barn som mange menigheter i vårt bispedømme har positive erfaringer med, er et svar på denne utfordringen. Ordets liturgi for barn kalles ofte i dagligtale «evangelieforklaring» eller «søndagsskole». Her brukes betegnelsen «Ordets liturgi for barn» fordi denne best forklarer hva som er hensikten med ordningen.

Det er viktig at barn tidlig blir vant med å gå i messen og at de får en forståelse og opplevelse av hva messen er. Ordets liturgi for barn er en form for deltagelse i menighetens messe, der man har tatt hensyn til barnas forutsetninger. Det innebærer at man, etter liturgiens innledning, tar med barna ut av kirkerommet for sammen med dem å feire Ordets liturgi i et lokale som er nær kirken (ofte i menighetssalen) (jmf. Gudstjenestekongregasjonens direktorium for messer med barn, 01.11.1973, par. 17). Selv om barna er ute av kirkerommet er de ikke ute av messen. Dette perspektivet må komme tydelig frem i prestenes og lærernes tilrettelegging og kommunikasjon overfor de troende.

Foreldrene har hovedansvaret for trosformidling til sine barn, i dette også inkludert deres deltagelse i og forståelse av messen. De offentlige samfunnsinstitusjoner og barnas oppvekstmiljø bidrar i det store og hele med lite støtte til barnas trosopplæring. Før katekesen begynner i 1. eller 2. klasse er det kanskje bare i messen og i familien at barna får høre bibelfortellinger. I Den katolske kirke i Norge, hvor mange foreldre ikke har norsk som sitt morsmål, er det svært viktig at barna også blir kjent med bibelfortellingene på norsk. En kristen forankring, også på norsk, er avgjørende for å sikre barnas katolske identitet i Norge. Messen vil være det viktigste stedet for dette.

Hva er hensikten med Ordets liturgi for barn?

- Å legge til rette for et levende møte med Jesus Kristus
- At barna deltar i messen, ut fra sine aldersmessige forutsetninger – selv om de ikke er i kirkerommet.
- At barna føres inn i messen og deltar både aktivt og lyttende i Ordets liturgi
- At evangeliet formidles til barna på en måte som svarer til deres aldersmessige forutsetninger.

- At barna inkluderes i menighetens gudstjenestefellesskap, får positive assosiasjoner til det å gå i kirken og at det bygges fellesskap og vennskap mellom barna i menigheten.

Rammer for gjennomføringen

Inngang/utgang

- Barna går ut etter bønnen som avslutter messens innledende riter, før første lesning begynner.
- Det annonseres at Ordets liturgi for barn begynner. Dersom det er presten som gjør dette, blir det ekstra tydelig at dette er en del av menighetens liturgi.
- Ministranter eller lederne for Ordets liturgi for barn (søndagsskolelærerne) kan lede barna ut av kirken i prosesjon, for eksempel bak en fane, en evangeliebok, en fin barnebibel eller en plakat med påskriften «Ordets liturgi for barn» eller lignende.
- Barna må komme inn igjen før offertoriet slik at alle deltar i nattverdens liturgi inne i kirken. Det er viktig at man har en ordening hvor en kirkevert eller ministrant sier fra til lederne når tiden er inne for å komme tilbake.
- Man kan variere om man ønsker å komme inn i kirken under Credo, under forbønnene eller for å delta i offertorieprosesjonen.
- Det er viktig å finne en form som gjør at barna returnerer til kirkerommet på en rolig måte. Å gå samlet inn i prosesjon er en god løsning, det skaper både orden og ro, og som liturgisk handling sammenfaller det med det preg en høymesse har.

Opplegg for Ordets liturgi for barn

- Man begynner ved å markere at Ordets liturgi for barn er en del av messen, for eksempel ved å tenne lys og gjøre korsets tegn. Deretter bør man innlede evangeliet med å synge halleluja (annet vers i fastetiden).
- Man skal alltid lese/fortelle fra evangeliet. Vanligvis skal dagens evangelietekst benyttes, men man kan velge en annen om denne er lite egnet for formidling til små barn. Her er det barnas vanskeligheter som skal avgjøre, ikke eventuelle vanskeligheter lærerne har med en tekst. I så fall skal man ta hensyn til det liturgiske årets gang og velge evangelieteksten fra en av de andre tekstrekkene samme søndag eller en annen tekst som passer til kirkeårstiden (jmf. Gudstjenestekongregasjonens direktorium for messer med barn, par. 43). I forbindelse med evangelielesningen bør man gjøre korstegnet på panne, munn og hjerte, gjerne ledsaget av en bønn, f.eks.: «Hjelp meg til å forstå evangeliet, fortelle andre om det og gjemme det i hjertet» eller lignende.
- Man kan også bruke de andre lesningene som supplement til, men ikke i stedet for evangeliet.
- Etter presentasjonen av dagens evangelium, reflekterer man med barna over det man har hørt. Barna har ofte mye å bidra med, men den som leder samlingen skal også forberede seg. Denne refleksjonen kommer i prekenens sted.
- Man bør synge, gjerne en sang som illustrerer dagens budskap eller som er knyttet til kirkeårstiden. Sangen kan også være en trosbekjennelsessang om man ønsker det.
- Det er også fint å inkludere helgenfester og andre aktuelle elementer fra kirkeåret i

samtalen med barna.

- Hvis barna kommer inn igjen i kirken først etter de troendes forbønner, bør Ordets liturgi for barn avsluttes med noen enkle forbønner som barna selv kan være med å formulere.

Lokalet

- Læreren må sørge for å forberede lokalet på forhånd.
- Rommet hvor Ordets liturgi for barn finner sted skal ha et enkelt liturgisk preg. En bibel (gjerne en barnebibel) skal stå på et synlig sted, det bør være pyntet med en hvit duk og ett eller flere tente lys, og man må forsøke å unngå «skolepreg».
- Man kan også bruke en liten duk i rett liturgisk farge sammen med den hvite duken, samt ta med et ikon, et krusifiks eller en rosenkrans.
- Dekor av rommet og struktur i opplegget bør være nogenlunde likeens, uavhengig av hvem som har opplegget den aktuelle søndagen, for å oppnå gjenkjennelseeffekt for barna.

Aldersgruppe

- Målgruppen er for barn opp til 1. kommunionsalder.
- Man bør likevel være fleksibel på grunn av søsken som kommer sammen, og ulike barns spesielle behov. Målet er at barn som har mottatt førstekommunionen etter hvert deltar i messen i kirkerommet hele tiden, men eldre barn skal ikke føle seg uvelkomne, samtidig kan man gradvis anbefale dem å bli i kirkerommet med de voksne.
- Det bør oppmuntres til at foreldre som har barn som er så små at de ikke kan gå alene, men likevel kan ha glede av opplegget, tar disse med dit, dersom de ønsker det.

Ledere og forberedelser

- Tilgang på lærerkrefter kan ofte være en utfordring. Menigheten bør derfor satse bevisst på å få en fast stamme frivillige som driver Ordets liturgi for barn.
- Sognepresten har ansvar for kvaliteten på opplegget og lærerne på samme måte som for katekesen og kateketene i menigheten.
- Som for kateketer, forutsettes det at ledere i søndagsskolen er praktiserende katolikker og har et reflektert forhold til seg selv som trosformidler.
- Menigheten må satse på opplæring og dyktiggjøring av lederne. Det anbefales at man er med en periode som hjelpelærer først før man får hovedansvaret for samlinger.
- Menighetens søndagsskoleledere bør møtes regelmessig, for eksempel en gang i halvåret, sammen med sognepresten eller annen ansvarlig prest. Man kan utarbeide halvårige lister over tekster, tema og sanger.
- Foreldre vil ofte være naturlige ledere. Noen foreldre vil uansett være med under opplegget fordi de har barn som er for små til å gå alene. Disse kan oppfordres til å bli ledere.
- Som lærer er forberedelser svært viktig. Når man skal lede Ordets liturgi for barn, må man reflektere over dagens hovedbudskap og ha dette klart for seg. Man skal

lese dagens evangelium samt de andre tekstlesningene før man planlegger opplegget. Man vil finne hjelp til planlegging på Pastoralavdelingens ressursbank <http://blilys.no/category/katekese/arstrinn0/>

- Det er viktig at det er kontakt mellom lederne for Ordets liturgi for barn, kateketene i menigheten og de foreldrene som jevnlig sender barna til Ordets liturgi for barn.
- Menigheten bør vise at man setter pris på innsatsen lederne gjør, for eksempel ved en felles forbønnshandling ved begynnelsen av semesteret.

Hvor ofte bør man ha Ordets liturgi for barn?

- Dette bør sognepresten diskutere med foreldre som har barn i aktuell alder.
- Vanligvis vil det være en stor fordel om man har Ordets liturgi for barn i hver høymesse. Dette for å skape forutsigbarhet for foreldre og barn og legge til rette for et miljø hvor barna kjenner seg igjen og føler seg hjemme. Har man Ordets liturgi for barn jevnlig, får barna positive forventninger knyttet til det å gå i kirken, og de får lettere venner.
- Dersom man ønsker noen søndager der foreldre og barn er sammen i hele messen, kan dette ivaretas ved å ha sommerferie fra ordningen og ikke ha Ordets liturgi for barn i høytidene.
- For det enkelte barn er det foreldrene som må avgjøre hvorvidt og eventuelt hvor ofte de skal være med. Barna vil ikke alltid selv ta initiativ til å delta.

Annen tilrettelegging for småbarnsfamilier

- Det er viktig at man forsøker å tilrettelegge for barn og småbarnsfamilier i messen, også på et praktisk plan. For eksempel anbefales det at menigheten har en ordning for hvor barnevogner kan settes. Dersom det ikke er plass i våpenhuset, finnes det kanskje alternativer til dette. I forbindelse med ombygginger og nybygg av kirker kan man med fordel ta hensyn til barn og barnevogner med i planleggingen. Det bør vurderes løsninger med rom for de aller minste i tilknytning til kirkerommet.
- Det er viktig at man forsøker å inkludere barna som er med i messen. I tillegg til å ha Ordets liturgi for barn, kan dette gjøres ved å gi barna ulike oppgaver i messen, ha et aktivt ministrantarbeid, eller reservere benkeplass helt foran slik at barna lettere kan følge med.
- Egne familie-/barnemesser vil i mange menigheter fungere godt. Dette kan være menighetens høymesse, eller i store menigheter en egen messe. De overfylte kirkene mange steder i bispedømmet er en særlig utfordring for småbarnsfamilier.

***Pastoralavdelingen i OKB
Norges Unge Katolikkers barneutvalg***